

**Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
odbor sociálních služeb a sociálního začleňování**

Informační materiál č. 1/2012

**INSPEKCE POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB
podle zákona č. 108/2006 Sb.,
o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů**

**Role a kompetence subjektů působících v oblasti
zajištění a provádění inspekce poskytování sociálních služeb
od 1. ledna 2012**

Pro Úřad práce ČR

V Praze dne 16. listopadu 2011

Zpracoval: odbor sociálních služeb a sociálního začleňování MPSV

Schválil: Mgr. Petr Hanuš, ředitel odboru sociálních služeb a sociálního začleňování

Účinnost: od 1. ledna 2011

1. Úvod

Inspekce poskytování sociálních služeb je upravena § 97 - 99 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Novelou tohoto zákona s účinností od 1. ledna 2012 dochází v oblasti inspekce k zásadním změnám, zejména co se týče rolí a kompetencí subjektů působících v oblasti jejího zajištění a provádění.

Účelem tohoto informačního materiálu je popsat role a kompetence jednotlivých subjektů v systému, aby od počátku roku 2012 mohly být aktivně naplňovány, a inspekční činnost tak nebyla výrazně narušena v důsledku změn provedených novelizací zákona.

Materiál je výstupem práce odboru sociálních služeb a sociálního začleňování MPSV. V období po 1. lednu 2012 nebude již odbor inspekční činnost přímo vykonávat, avšak v oblasti inspekcí bude i nadále plnit úlohu metodického vedení agentury.

Materiál je primárně určen pro potřeby Generálního ředitelství Úřadu práce ČR (dále jen GŘ ÚP) a jednotlivých Krajských poboček Úřadu práce ČR a Pobočky pro hlavní město Prahu (dále jen KRP ÚP). Tito aktéři vstupují od roku 2012 nově do systému zajištění a provádění inspekcí poskytování sociálních služeb. Současně je směřován i pro informaci krajům a zaměstnancům krajských úřadů, kteří se v souladu s příslušným ustanovením zákona o sociálních službách na výkonu inspekce mohou i nadále podílet.

Tento dokument je prvním materiálem, který MPSV pro oblast zajištění a provádění inspekce poskytování sociálních služeb v období od 1. ledna 2012 připravilo. Následovat budou další materiály, které upravují oblast vyřizování stížností a podnětů ke kvalitě poskytovaných sociálních služeb, dále postup MPSV při kontrolách GŘ ÚP a KRP ÚP v oblasti zajištění a výkonu inspekční činnosti, oblast související se samotným prováděním inspekce poskytování sociálních služeb KRP ÚP a další související materiály.

Útvary příslušné k výkonu inspekce poskytování sociálních služeb jsou od roku 2012, v souladu s ustanovením § 98, odst. 3 zákona o sociálních službách, jednotlivé KRP ÚP. Výkon inspekční činnosti KRP ÚP bude zahájen v okamžiku dokončení změn souvisejících s personálním zajištěním inspekcí a s přechodem

zaměstnanců krajských úřadů, kteří doposud agendu inspekce poskytování sociálních služeb vykonávali. Zahájení výkonu inspekční činnosti se může na jednotlivých KRP ÚP lišit, a to zejména v závislosti na počtech zkušených inspektorů z krajských úřadů, kteří na jednotlivé KRP ÚP přechází. V prvním pololetí roku 2012 proto bude činnost KRP ÚP v oblasti inspekcí zaměřena převážně na kroky, které jsou nezbytné k rychlému nastartování procesu výkonu inspekční činnosti všemi KRP ÚP v následujícím období.

2. Právní rámec

Role a kompetence subjektů působících v oblasti zajištění a provádění inspekce poskytování sociálních služeb jsou stanoveny v souladu s následujícími právními předpisy:

- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSS“)
- Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách (dále jen „prováděcí vyhláška k ZSS“)
- Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSK“)
- Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů (dále jen „ZUP“)
- Zákon č. 366/2011 Sb., kterým se mění zákon 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

3. Subjekty působící v oblasti zajištění a provádění inspekce a jejich kompetence

Subjekty působícími v této oblasti jsou:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
- Úřad práce ČR
- Kraje a Krajské úřady (včetně Magistrátu hlavního města Prahy)
- Specializovaní odborníci

3.1 Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV):

- Řídí a kontroluje výkon státní správy v oblasti sociálních služeb v souladu s § 96 písm. a) ZSS.

- Řídí Úřad práce ČR (ÚP ČR) a je jeho nadřízeným správním úřadem v souladu s § 1 odst. 3 ZUP.
- Je odvolacím místem proti rozhodnutí ÚP ČR v souladu s § 5 odst. 2 ZUP.

3.2 MPSV - odbor sociálních služeb a sociálního začleňování:

- Je útvar, v jehož kompetenci je agenda kvality poskytování sociálních služeb.
- Metodicky usměrňuje výkon agendy inspekcí poskytování sociálních služeb; vydává metodické pokyny k dílčím oblastem zajištění a provádění inspekce a organizuje metodická setkávání se zástupci GŘ ÚP.
- Rozhoduje o odvolání proti rozhodnutí ÚP ČR o uložení pokuty za spáchání správního deliktu (§ 5 odst. 2 ZUP).
- Provádí kontrolu GŘ ÚP a KRP ÚP v oblasti zajištění a výkonu inspekční činnosti.¹
- Na pozvání se účastní porad pořádaných GŘ ÚP s jednotlivými KRP ÚP.
- Vydává odborné výklady k dílčím ustanovením ZSS.
- Iniciuje setkávání se specializovanými odborníky - inspektory kvality sociálních služeb.
- Realizuje školení a usměrňuje proces dalšího vzdělávání osob, které vykonávají inspekce poskytování sociálních služeb.
- V oblasti zajišťování kvality sociálních služeb spolupracuje se sociálními odbory krajských úřadů.
- Spolupracuje s dalšími aktéry v systému při vyřizování stížností a podnětů ke kvalitě poskytovaných sociálních služeb.²

3.3 Generální ředitelství ÚP ČR (GŘ ÚP):

- Řídí se metodickými pokyny MPSV k zajištění a provádění inspekce poskytování sociálních služeb.
- Zajišťuje distribuci metodických pokynů a odborných výkladů k dílčím ustanovením ZSS jednotlivým KRP ÚP.
- Usměrňuje a sjednocuje činnost jednotlivých KRP ÚP v oblasti provádění inspekce poskytování sociálních služeb.

¹ Bude upravovat samostatný metodický pokyn MPSV.

² Bude upravovat samostatný metodický pokyn MPSV.

- Organizuje porady s jednotlivými KRP ÚP (na porady zve pověřené zástupce metodického útvaru z MPSV).
- Participuje na procesech týkajících se vzdělávání osob, které vykonávají inspekce poskytování sociálních služeb.
- Spolupracuje s dalšími aktéry v systému při vyřizování stížností a podnětů ke kvalitě poskytovaných sociálních služeb.³

3.4 Krajské pobočky ÚP ČR (KRP ÚP):

- Řídí se metodickými pokyny MPSV pro výkon inspekce poskytování sociálních služeb a reflektují odborné výklady MPSV k dílčím ustanovením ZSS.
- Vytvářejí kontrolní plány a pravidelně vyzývají krajské úřady k účasti na plánovaných inspekcích a provádí pravidelné roční vyhodnocování své kontrolní činnosti.⁴
- Provádějí inspekce poskytování sociálních služeb u jednotlivých poskytovatelů sociálních služeb v souladu s § 97, odst. 1 ZSS; místní příslušnost při provádění inspekce se řídí podle místa trvalého nebo hlášeného pobytu fyzické osoby nebo sídla právnické osoby, popřípadě podle umístění organizační složky zahraniční právnické osoby na území ČR; předmět inspekce je stanoven v souladu s § 97, odst. 2 a 3 ZSS.
- Při sestavování inspekčního týmu se řídí ustanovením § 98 odst. 3 ZSS, které stanoví, že alespoň jeden člen inspekčního týmu musí být zaměstnancem státu zařazeným k výkonu práce v KRP ÚP.⁵
- Ve správním řízení řeší podle § 108 odst. 4. ZSS ukládání pokut za spáchání správních deliktů jmenovaných v § 107 ZSS na základě zjištění uvedených v inspekčních zprávách.
- Účastní se porad svolávaných GŘ ÚP.
- Účastní se školení a seminářů realizovaných pro osoby, které vykonávají inspekce poskytování sociálních služeb.
- Aktivně spolupracují se sociálními odbory krajských úřadů, a to zejména v oblastech:

³ Bude upravovat samostatný metodický pokyn MPSV.

⁴ Bude upravovat samostatný metodický pokyn MPSV.

⁵ Bude upravovat samostatný metodický pokyn MPSV.

- ◇ registrace sociálních služeb (sledují informace v Registru poskytovatelů sociálních služeb, předávají podněty pro kontrolu registračních podmínek a informace o výsledku provedené inspekce),
- ◇ evidence hlášení o použití opatření omezujících pohyb osob (sledují informace a zohledňují je při provádění inspekce).
- Spolupracují s dalšími aktéry v systému při vyřizování stížností a podnětů ke kvalitě poskytovaných sociálních služeb.⁶

3.5 Kraje a Krajské úřady (KÚ):

- V souladu s ustanovením § 98, odst. 3 ZSS může kraj vyslat svého zaměstnance do inspekčního týmu; doporučuje se, aby kraj do inspekčního týmu vysílal zaměstnance, v jejichž pracovní náplni je agenda kvality sociálních služeb, nebo zaměstnance, kteří již s výkonem inspekční činnosti mají zkušenost.⁷
- Zaměstnanec KÚ v roli člena inspekčního týmu se řídí metodickými pokyny MPSV pro oblast výkonu inspekce poskytování sociálních služeb a reflektuje odborné výklady MPSV k dílčím ustanovením ZSS.
- Zaměstnanec KÚ, který je krajem vyslán do inspekčního týmu, se může účastnit školení a seminářů realizovaných pro osoby, které vykonávají inspekce poskytování sociálních služeb.
- Sociální odbor KÚ poskytuje součinnost jednotlivým KRP ÚP v oblastech týkajících se zejména:
 - ◇ registrace sociálních služeb (zapisuje informace o výsledku provedené inspekce do Registru poskytovatelů sociálních služeb v souladu s § 87, odst. 2 ZSS),
 - ◇ evidence hlášení o použití opatření omezujících pohyb osob (na žádost KRP ÚP poskytuje údaje z evidence, kterou vede v souladu s § 89, odst. 7 ZSS).
- Sociální odbor KÚ poskytuje součinnost dalším aktérům v systému při vyřizování stížností a podnětů ke kvalitě poskytovaných sociálních služeb.⁸

⁶ Bude upravovat samostatný metodický pokyn MPSV.

⁷ Bude upravovat samostatná metodický pokyn MPSV.

⁸ Bude upravovat samostatný metodický pokyn MPSV.

3.6 Specializovaní odborníci:

- V zájmu odborného posouzení věci mohou být podle § 98 odst. 5 ZSS přizváni k účasti na inspekci poskytování sociálních služeb specializovaní odborníci.
- V souladu s dosavadní praxí specializovanými odborníky jsou:
 - ◊ Specializovaní odborníci - inspektoři kvality sociálních služeb,
 - ◊ Další specializovaní odborníci.
- Specializovaní odborníci - inspektoři kvality sociálních služeb jsou při provádění inspekce v roli členů inspekčního týmu. Při výkonu inspekční činnosti se řídí metodickými pokyny MPSV pro výkon inspekce poskytování sociálních služeb a reflektují odborné výklady MPSV k dílčím ustanovením ZSS. Mají znalost kontrolních postupů a při šetření u poskytovatelů se zaměřují zejména na hodnocení souladu praxe se standardy kvality sociálních služeb.
- Roli, kompetence, kvalifikační předpoklady a požadavky na další vzdělávání specializovaného odborníka - inspektora kvality sociálních služeb upravuje samostatný metodický pokyn MPSV.
- Specializovaní odborníci - inspektoři kvality sociálních služeb se účastní pravidelných setkávání organizovaných MPSV k problematice kvality sociálních služeb a provádění inspekční činnosti.
- Specializovaní odborníci - inspektoři kvality sociálních služeb absolvují školení a další vzdělávání podle aktuálních požadavků.
- Další specializovaní odborníci jsou k účasti na inspekci zváni na základě své odborné specializace, která je žádoucí k posouzení kvality poskytovaných služeb u příslušného poskytovatele. Při provádění inspekce jsou rovněž v postavení členů inspekčního týmu. Jejich roli a kompetence při účasti na inspekci upravuje samostatný metodický pokyn MPSV. Kvalifikační předpoklady a požadavky na další vzdělávání těchto odborníků upravují zvláštní právní předpisy.
- Roli dalšího specializovaného odborníka může zastávat také zaměstnanec KÚ, jehož kraj v souladu s § 98, odst. 3 ZSS, vyslal do inspekčního týmu.

4. Výkon agendy inspekce poskytování sociálních služeb KRP ÚP v období prvního pololetí roku 2012

4.1 Vyřizování stížností a podnětů ke kvalitě poskytovaných sociálních služeb

Stížnosti a podněty týkající se poskytování sociálních služeb jsou podávány kontinuálně a KRP ÚP musí být připraveny na jejich vyřizování již od počátku roku 2012. Podání jsou doručována přímo jednotlivým KRP ÚP nebo jsou KRP ÚP postupována od jiných aktérů v systému inspekcí (GŘ ÚP, MPSV, KÚ).

Postup vyřizování stížností a podnětů a vyhodnocování podání upravuje samostatný metodický pokyn MPSV.

Termín plnění: Od 1. ledna 2012 průběžně.

4.2 Předání dokumentace související s výkonem inspekce poskytování sociálních služeb

V souladu s přechodným ustanovením čl. VIII, odst. 18, zákona č. 366/2011 Sb., předají příslušné KÚ, Magistrát hlavního města Prahy a MPSV bezodkladně ode dne nabytí úplné účinnosti tohoto zákona Úřadu práce spisy a dokumenty související s výkonem inspekce poskytování sociálních služeb. Ke spisové rozluce budou vydány podrobné instrukce.⁹ Jednotlivé KRP ÚP přeberou spisy a dokumenty v elektronické i v písemné podobě pro účely další práce.

Termín plnění: Do 31. ledna 2012.

4.3 Kontrola inspekčních spisů

KRP ÚP porovnají písemnou podobu předaných inspekčních spisů z KÚ a MPSV s elektronickými záznamy o realizovaných inspekcích u jednotlivých poskytovatelů sociálních služeb. Inspekční spisy kontrolují z hlediska jejich úplnosti. Zjištění případných nesrovnalostí konzultují s příslušným KÚ. Souběžně pracují se Zprávou o odstranění zjištěných nedostatků a Zprávou o přijatých opatřeních, které zasílá poskytovatel sociálních služeb kontrolnímu orgánu po ukončení místního šetření. Na základě třídění spisů si KRP ÚP připravují podklady pro plán inspekcí.

Termín plnění: Do 31. března 2012.

⁹ Spisová rozlučka k inspekcím poskytování sociálních služeb; Doporučený postup při předávání písemností.

4.4 Dokončení inspekci poskytování sociálních služeb započatých v období před 1. lednem 2012 KÚ a MPSV

V souladu s přechodným ustanovením čl. VIII., odst. 17, zákona č. 366/2011, dokončí Úřad práce inspekce poskytování sociálních služeb započaté před dnem úplné účinnosti tohoto zákona. Dokončení započatých inspekci provedou KRP ÚP na základě dokumentace k inspekci, kterou převezmou od KÚ a MPSV.

Termín plnění: Neprodleně podle termínů uvedených v inspekčních spisech.

4.5 Zmapování poskytovatelů sociálních služeb a již provedených inspekci

KRP ÚP provedou mapování všech poskytovatelů sociálních služeb náležejících do obvodu jejich působení. V souladu s § 2, odst. 2 ZUP jsou obvody působení KRP ÚP shodné s územím krajů podle zákona o krajích. Současně platí ustanovení § 97, odst. 1 ZSS týkající se místní příslušnosti při provádění inspekce.

KRP ÚP dále zmapují poskytovatele a druhy sociálních služeb v rámci obvodu svého působení, u kterých v období před 1. lednem 2012 již inspekce byla provedena.

Zmapování poskytovatelů sociálních služeb náležejících do obvodu působení KRP ÚP a vytvoření přehledu již zrealizovaných inspekci, včetně druhu inspekce, termínu jejího provedení a výsledku inspekce, bude využito při následném sestavování kontrolních plánů pro nadcházející období.

Při mapování vychází KRP ÚP zejména z údajů zaznamenaných v Registru poskytovatelů sociálních služeb (veřejná i neveřejná část). Současně provedou kontrolu správnosti uvedení výsledku inspekce v Registru a za součinnosti příslušného registračního místa doplní chybějící nebo nepřesné údaje.

Termín plnění: Do 31. března 2012.

4.6 Příprava kontrolního plánu inspekci poskytování sociálních služeb

Sestavování kontrolních plánů inspekci pro nadcházející období se odvíjí od předchozích provedených kroků. KRP ÚP vychází zejména z informací, které získaly zmapováním všech poskytovatelů sociálních služeb v obvodu svého působení, a dále sociálních služeb, u kterých již inspekce byla provedena. Při tvorbě kontrolního plánu zohledňují také stížnosti a podněty ke kvalitě

poskytovaných sociálních služeb, s nimiž průběžně pracují. Současně se řídí metodickými pokyny MPSV k plánování inspekční činnosti.

Obecný postup při sestavování plánu inspekcí upravuje samostatný metodický pokyn MPSV.

Termín plnění: Do 31. května 2012.

4.7 Účast na poradách organizovaných GŘ ÚP

Zaměstnanci KRP ÚP pověřeni výkonem inspekční činnosti se účastní porad k problematice inspekce poskytování sociálních služeb, které organizuje GŘ ÚP. Průběžně shromažďují vlastní náměty na porady. Účelem společných porad v první polovině roku 2012 je zejména předávání informací z jednotlivých KRP ÚP a sjednocování postupů a pravidel pro zahájení výkonu inspekční činnosti v následujícím období. Doporučuje se, aby z porad byly zpracovávány zápisy, které mohou následně sloužit jako podklad pro tvorbu metodických vodítek pro praxi v inspekční činnosti.

Termín plnění: Od 1. ledna 2012 průběžně.

4.8 Účast na vzdělávacích akcích

Zaměstnanci KRP ÚP pověřeni výkonem inspekční činnosti se účastní školení a seminářů, které rozvíjí jejich pracovní schopnosti, dovednosti a kompetence. Průběžně reflektují vlastní vzdělávací potřeby a shromažďují podněty k obsahu a náplni „iniciálního vzdělávání“ určeného přímo pro zaměstnance KRP ÚP, kteří vykonávají inspekce poskytování sociálních služeb. Toto vzdělávání bude realizováno v rámci projektu MPSV „Inovace systému kvality sociálních služeb“ podpořeného z finančních prostředků ESF. Počátek iniciálního vzdělávání se podle stanoveného harmonogramu projektu předpokládá ve druhé polovině roku 2012 a jeho ukončení pak ve druhém pololetí roku 2013.

Termín plnění: Od 1. ledna 2012 průběžně.